
TALE

Til: Udenrigsministeren J.nr.:
CC: JTFM Bilag:
Fra: EUN Dato: 12. marts 2018
Emne: Samråd P i Udenrigsudvalget den 15. marts 2018 vedr. tyrkisk overvågning af borgere i Danmark

Tak for det. Jeg bliver spurgt til, hvordan jeg forholder mig til oplysningerne om tyrkisk overvågning af borgere i Danmark, om jeg opfatter det som et brud på folkeretten, og endelig, hvad jeg agter at foretage mig. Spørgeren henviser til beskrivelserne i Berlingskes artikel den 19. februar 2018 med titlen: ”Dokumenter afslører: Tyrkiet efterforsker danskere efter angiveri.”

Forlydenderne om ulovlig registrering og tyrkiske stikkerlinjer er jo ikke en ny sag. Jeg deltog i samråd i Udenrigsudvalget den 22. juni sidste år og den 21. april deltog både Justitsministeren og jeg i et lukket samråd om sagen. Lad mig for hukommelsens skyld, begynde med først kort at opridse nogle hovedpointer fra forløbet omkring sagen for et år siden.

Søndag den 19. marts sidste år bragte Berlingske Tidende en historie om, at borgere i Danmark muligvis blev angivet til tyrkiske myndigheder som ”landsforrædere” eller ”terrorister” af andre borgere; måske på baggrund af almindelige politiske meningstilkendegivelser, såsom kritik af Tyrkiets præsident og regering.

Jeg tog forlydenderne med stor alvor, og valgte derfor samme dag at få indkaldt den tyrkiske chargé d'affaires til en samtale i Udenrigsministeriet. Samtalen blev gennemført dagen efter med Udenrigsministeriets udenrigspolitiske direktør, der under samtalen gjorde det meget klart, at hvis borgere i Danmark havde meldt andre borgere til de tyrkiske myndigheder på grund af de pågældendes politiske synspunkter og tilhørsforhold, kunne det være i strid med dansk lovgivning. Videre blev der givet det klare budskab, at enhver opfordring til eller facilitering fra de tyrkiske myndigheders side med henblik på at få borgere i Danmark til at levere oplysninger af denne art, ville være uacceptabel.

Jeg rejste også sagen personligt, den 31. marts, over for Tyrkiets udenrigsminister, hvor jeg – på kort form - gentog nogle af de samme budskaber, som var blevet meddelt den tyrkiske chargé d'affaires under samtalen i Udenrigsministeriet.

Der kom fornyet fokus på sagen, da en religiøs rådgiver fra den tyrkiske ambassade i slutningen af april, i en artikel i Kristeligt Dagblad angiveligt havde indrømmet, at ambassaden havde indsamlet oplysninger om personer i Danmark og sendt disse hjem. Denne sag blev også taget op med Tyrkiet, og fra tyrkisk side afviste man, at ambassaden skulle have indsamlet oplysninger og tog klar afstand fra den religiøse rådgivers udtalelser.

Nu er der på ny bevågenhed omkring sagen, blandt andet efter artiklen i Berlingske den 19. februar om, at fem navngivne personer i Danmark er blevet

angivet til de tyrkiske myndigheder, af en anden herboende person, pga. deres tilknytning til Gülen-bevægelsen og tyrkiske retsdokumenter dokumenterer tilsyneladende angiveriet. Endelig er det også kommet frem, at der ifølge oplysninger fra Justitsministeriet er blevet rejst sigtelser i tre sager for at sætte fremmed efterretningsvæsen i stand til at virke inden for den danske stats område efter straffelovens § 108.

Regeringen har fra begyndelsen set med stor alvor på forlydenderne om, at der skulle foregå indsamling og registrering af borgere i Danmarks politiske tilhørsforhold. Regeringen har også stået fast på, at det i tilfælde af mistanke om ulovligheder i Danmark, er op til politiet – herunder PET – at vurdere, om der skal indledes og gennemføres en efterforskning. Sigtelserne i de tre sager viser, at angiveri-virksomhed potentielt kan have strafferetlige konsekvenser. Det er dog samtidig vigtigt, at vi ikke foregriber sagernes udfald. Nu må vi afvente og se, om sigtelserne fører til tiltaler og domsfældelser.

For så vidt angår den del af samrådsspørgsmålet, der går på, om Tyrkiets adfærd er et brud på folkeretten, vil jeg understrege, at hvis tyrkisk politi ønsker bistand til at gennemføre efterforskningsmæssige skridt på dansk territorium, så må det ske gennem en anmodning om retshjælp efter de internationale konventioner herom. Jeg må henvise til justitsministeren for så vidt angår disse internationale regelsæt og hvilke procedurer, der skal følges.

Helt overordnet skal Tyrkiet og Tyrkiets herværende repræsentation respektere dansk lovgivning. Det har jeg også understreget under min samtale med den tyrkiske ambassadør i december måned. Ambassadøren bekræftede entydigt, at man fra tyrkisk side fuldt ud ville respektere dansk lovgivning og afviste påstandene om, at den tyrkiske ambassade overvågede eller registrerede oplysninger om herboende borgere. Påstandene blev også afvist så sent som i sidste uge, da den tyrkiske viceeuropaminister var i København til bilaterale konsultationer. Her blev det fra tyrkisk side understreget, at man på ingen måde havde indsamlet eller registreret oplysninger om borgere i Danmarks politiske tilhørsforhold, og at den tyrkiske Ambassadør ikke havde nogen officiel gerning, der gik ud på at foretage sådanne aktiviteter.

Jeg forstår til fulde, at denne sag optager medlemmerne af Udenrigsudvalget. Jeg er også selv optaget af den. For jeg bliver naturligvis også urolig og bekymret, når jeg hører, at danske borgere føler utryghed og frygter at være blevet angivet pga. deres politiske tilhørsforhold og meninger. Det ligger langt fra det Danmark, vi kender og ønsker.

Den negative udvikling i Tyrkiet inden for menneskerettigheds- og retsstatsområdet inden for de senere år, har været under en tiltagende forværring efter det mislykkede kupforsøg i juli 2016. Opgøret med kupmagerne har ramt meget bredt og minder om det, der ligner udrensning af al form for opposition til præsident Erdogan og hans regering. Regeringen har valgt at drage en klar konsekvens af denne udvikling ved at støtte, at EU's optagelsesforhandlinger med Tyrkiet bliver standset. Det er en meget stærk markering.

I dialogen med den tyrkiske regering fremfører vi vedholdende vores kritiske syn på udviklingen i landet. Vi lægger ikke skjul på, at det er forværringen i menneskerettigheds- og retsstatsforholdene, der har fået os overbevist om, at Tyrkiets optagelsesforhandlinger må standses; dvs. afbrydes permanent. For selvom Tyrkiet er en vigtig partner, der spiller en afgørende rolle ift. håndteringen af fx migration, er vi også nødt til at sige fra, når dén adfærd som Tyrkiets ledelse udviser bliver uacceptabel og dén kurs, landet fastholder, bevæger landet væk fra EU.

Lad mig opsummerende sige:

Regeringen ser med stor alvor på sagerne om angiveri og forlydenderne om ulovlig registrering af oplysninger om borgere i Danmark baseret på politiske tilhørsforhold. Vi ønsker ikke et samfund, hvor borgere stikker hinanden til fremmede lande.

Det er gentagne gange blevet understreget over for den tyrkiske regering, at det i Danmark ikke er lovligt at indsamle og registrere information om borgeres politiske tilhørsforhold og, at der forventes fuld respekt for dansk lovgivning.

Tyrkiet har, som andre lande, ret til at forsvare sig mod terrorisme og til at gøre op med dem, der stod bag kupforsøget i juli 2016. Men hvis der skal efterforskes på dansk territorium, er det en sag for danske myndigheder. Dette budskab er også fremført meget klart over for Tyrkiet.

Hvis en borger har mistanke om, at der er begået ulovligheder i Danmark, skal sagen anmeldes til politiet.

Det talte ord gælder.